

Foi'a besericésca si scolastica.

Organu alu provinciei metropolitane greco-catolice de Alb'a-Julia
si Fagarasiu.

Apare in 1 si 15 st. n. a fia-carei luni.

Abonamentele de cate 6 fl. v. a. pre anu se se adreseze
la tipografi'a seminariului gr. catolicu in Blasiu.

Manuscriptele si corespondintiele se se tramita francate
la redactiuni.

Anulu II.

Blasiu 15 Martiu 1889.

Nr. 12.

Partea besericésca.

Casatori'a preotiloru.

II.

Am cautatu in canonele besericeii orientale, si nu am potutu aflá nece unu canonu, care ar' oblegá pre preotii din legea noua a se casatori.

Singuru in umbr'a legeri noue, in legea cea vechia se gasescu unele urme despre asia ceva. Acolo incepandu dela Moise, preoti'a erá concrediuta lui Aronu si fiiloru lui. Aceia erau detori se se casatorésca càci altcum curundu se ar' fi stinsu famili'a preotiesca. Dealtmentrea judeii preste totu si tieneáu de ore care obligatiune a se casatori; esceptiune faceau dupa invetiatur'a rabiniloru, numai cei ce se ocupáu cu studiulu revelatiunei, profetii, acestia poteáu remané si necasatoriti.

Dar' cu tote cà preotii judeiloru se casatoriáu, totusi casatori'a loru nu se puneá intr'o categoría cu casatori'a celoralalti judei, ci erá mai restrinsa. Deunde preotulu judaicu nu poteá luá in casatoria decatu vergura ori veduva onorabile din némulu lui Israïlu, er' muiere curva, feta deflorata, spurcata, séu muiere lapedata dela barbatulu seu nu potea luá, din motivu cà *preotulu sântu este Domnului Domnedieului seu*¹⁾.

Inca si mai restrinsa erá casatori'a preotulu mare. Acestui'a nu-i erá iertatu se iee nece veduva, ci numai vergura din némulu seu²⁾. Calcarea acestoru

prescrieri din partea preotiloru aduceáu cu sine eschiderea loru dela functiunile sacre.

Se puneá totusi frênu preotiloru judaici in intrebuintiarea casatoriei, ma in momente solemne se punea asemenea frênu si celoralalti judei.

Impreunarea trupésca la judei se numerá intre necuratii, din care cauza legea mosaica impune preotiloru cá inainte de aducerea sacrificieloru se se contenésca³⁾. Er' la muntele Sinai inainte de promulgarea decalogului, Moise a impusu tuturoru Israelliloru, cá in trei dñle se nu se apropie de muieri²⁾. Unu sentiementu adunc, sapatu in sufletulu omului sioptéa marelui profetu Moise, cà darurile aduse de omeni infrênati suntu placute lui Domnedieu.

Intocma se pretindeá dela preotii judeiloru si intregitatea corporale: din care cauza se eschideá dela functiuni preotiesci: omulu celu orbu, celu schiopu, celu cu nasulu si cu urechile taiate, séu omulu cu mâna rupta séu cu peciorulu ruptu, ghibosulu, celu cu ochi urdurosi au cu albétia, omulu cu rîia selbatica séu cu pecingine, si celu cu unu coiu³⁾.

Prescrierile mai susu indegetate cu privire la preoti, au trecutu in parte si in legea noua, unde s'au esplicatu, perfectionatu si modificatu. In legea noua preoti'a nu se radima numai pre generatiunea carnale dintr'o familia, ci aici Christosu vergurulu, nascutu din vergura, in beseric'a s'a vergura, — in loculu generatiunei carnale a preotiei din legea vechia,

¹⁾ Levit. 21, 7.

²⁾ Levit. 21, 13.: «Preotulu mare se iee muiere feciora din némulu seu, er' veduva, lapedata, spurcata si curva se nu iee, fâra numai feciora din némulu seu se si iee muiere».

¹⁾ Levit. 21, 16.

²⁾ Esire 19, 15.

³⁾ Levit. 21, 18, 19, 20.

a instituitu generatiunea spiritala a preotiei prin sacramentulu ordului fara considerare la cutare familia.

Acolo casatori'a era prescisa pentru conservarea familiei preotiesci, precandu in legea noua nu era lipsa de atare prescriere; pentru-ca aici preoti'a nu i restrinsa numai la o familia, si omenii se potu immulti si se potu conserva si fara de atare mandatu, caci destula este inclinatiunea naturei spre casatoria.

In legea noua nu numai preotii besericeii orientale, ci si mireni potu remane necasatoriti. In legea noua afara de precepte sunt, precum se scie, si consilie; unulu din acele escelente consilie evangelice este si celu alu verguriei espusu si recomandatu de Domnulu Christosu la evangelistulu Mateiu capu 19 versu 12 unde espunandu greutatile casatoriei si spariandu-se discipulii de acelea si dicundu „*cà deca este asia caus'a omului cu muierea, nu folosesce a se insora*“, le-a disu aceste: „*Suntu fameni cari din pantecele maicei s'ale s'au nascutu asia, si suntu fameni, cari s'au scobitu de omeni, si suntu fameni, cari singuri s'au scobitu pre sine pentru imperati'a ceriurilor.* **Celu ce pote cuprinde, se cuprinda.** *Er' s. apostolu Paulu in epistola 1 catra Corinteni capu 7 despre casatoria si verguria dice aceste: „Pentru feciore preceptu dela Domnulu nu am, dar' suatu dau voue. . . cà bine este omului a fi asia. Er' de te-ai insoratu n'ai peccatuitu, si de s'a maritatu fet'a nu a peccatuitu, dar' necasu in trupu voru ave unii cà acestia: er' eu voue ve dau voia. . . Celu reinsoratu grigesce de ale Domnului, cum se placu Domnului: er' celu insoratu grigesce de ale lumei, cum se placa muierii. . . Celu ce-si marita fet'a sa bine face, er' celu ce nu o marita mai bine face. Mai fericita ar' fi de ar' remane asia dupa suatulu meu, cà mi se pare cà si eu am darulu lui Domnedieu*“.

Unii suntu de parere cà s. apostolu Paulu demanda preotiloru casatori'a si condamna celibatulu¹⁾ candu dice: „*Se cade episcopului se fia fara macula, barbatu a unei muieri*“²⁾, ci s. apostolu cu aceste cuvente nu dice cà episcopulu au preotulu netrecutu trebuie se aiba muiere ci numai atat'a cà deca preotulu celu ce a fostu casatoritu vre se fia episcopu, atunci acelu preotu nu trebuie se fia fostu casatoritu mai multu decatu numai odata, prin urmore aici s. apostolu osendesce bigami'a, er' nu celibatulu.

Suaturile Domnului Christosu si a ss. apostoli precum si exemplele acelor'a au aflatu resunetulu cuvenitu la episcopii, preotii si mireni din seclii primi, cu atatu mai virtosu cà ss. parenti precum s. Ciprianu, s. Basiliu, s. Jeronimu etc. inca recomandau cu tota

caldur'a statulu necasatorescu atribuindu acestui statulu precelentia si mai mare meritu decatu celui casatorescu.

De unde in seclii primi ai besericeii erau destui celibi nu numai preoti, ci si mireni, si nime nu cerea dela preoti se se casatorisca, ma chiaru din contra in sinodulu generalu dela Nicea an. 325 s'a pusu la discussiune proiectulu cà se se oblige preotii la celibatu si cei casatoriti se se abtiena dela convietuirea conjugale, si precum spunu istoricii¹⁾ din acelu tempu numai la intrepunerea episcopului Pafnutiu din Teb'a superiora, carele dealtmentrea era celibe, s'a delaturatu proiectulu din cestiune. La desvatuirea acelu piu episcopu sinodulu mai susu numitu — basatu pre usulu vigente de multu tempu, pre canonele apostolice si pre canonele sinodeloru de mai inainte — se margini a opru pre preoti de a se casoru dupa ce au primitu ordurile sacre, concediendu de alta parte cà preotii casatoriti inainte de primirea ordinatiunei se se bucare si dupa aceea de usulu casatoriei.

Atfelu sinodulu din Nice'a n'a impusu preotiloru nece celibatulu, nice casatori'a, ci a lasatu faci in voia a se face celibe ori a se casoru adaugandu clausul'a, cà dupa ridicarea loru la ordurile sacre nece unii, nece altii nu se mai potu casoru.

Pre tempulu sinodulu din Nicea erau destui preoti celibi, dintre cari unii tieneau in casele loru muieri tenere si nemaritate, cari in canone grecesce se numescu *sinisacte*, latinesce *subintroductae*, romanesce *impreama-locuitoare*, prin tienera caror'a se scandalisa poporulu; din care cauza sinodulu din Nicea spre delaturarea ori carei prepuneri rele, in alu treilea canonu demanda preotiloru: „*Se nu tiena in casa alta muiere, fara numai mama, seu sora, seu matusia seu alta rudenia, ori atari persone, cu cari ar' pote scapa de totu prepusulu reu*“.

Cumca aici ar' fi dora vorba numai despre preotii veduvi, nu sta; pentru-ca canonulu nu distinge si asia nece noi nu trebuie se distingemu urmandu axiomei de dreptu: „*Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*“.

Destulu cà nu numai in sinodulu dela Nice'a, ci si inainte, si dupa aceea s'a lucratu pentru introducerea celibatulu la preoti cà mai corespundietoriu scopulu pentru care este instituita preoti'a, precum

¹⁾ Siaguna Enchiridion pag. XX. Idem Compendiu de dreptu can. pag. 142.

²⁾ I. Timot. 3, 2.

¹⁾ Socrates hist. ecel. I. 11; Sozomenus hist. eccles. I. 23; Cassiodorus hist. tripart. II. 14. — In corpus juris canonici Dist. XXI. C. 12 cu privire la acesta punctu se dice asia: «Nicaena synodus corrigere volens hominum vitam in Ecclesiis commorantium, posuit leges, quas canones vocamus, in quorum tractatu videbatur aliquibus introducere legem, ut episcopi, presbyteri, diaconi et subdiaconi cum conjugibus quas ante consecrationem duxerant, non dormirent. Surgens autem in medio Paphnutius confessor contradixit . . . suasitque concilio ne talem poueret legem, gravem esse asserens causam, quae in ipsis, aut eorum conjugibus occasio fornicationis existeret. Et haec quidem Paphnutius (licet noptiarum esset inexpertus) exposuit: synodusque laudavit sententiam ejus et nihil ex hac parte sancivit; sed hoc in uniuscujusque voluntate, non necessitate dimisit“.

se exprima si s. apostolu Paulu: „Cà celu neinsoratu grigesce de ale Domnului, cum se placa lui Domnedieu, er' celu ce are muiere se ingrisesce de ale lumii, cum se placa muierei, si este impartitu“¹⁾).

Eráu si mireni cari, in urm'a indemnurilor salutare ale ss. parenti referitorie la sântirea si curatirea corpului prin mortificarea poftelor trupesci preferiau a remâne necasatoriti; altii se abtineau dela casatori'a incheiata din considerare cà impreunarea trupesca si la judei si la pagani se socotea de necurata; altii chiaru si dintre preoti se abtineau dela casatori'a contrasa pre lege sub cuventu de evlavia si de mai inalta perfectiune; intre unii se virisera pareri gresite de ale vechiloru gnostici, cari purcediendu dela dualismulu dintre spiritulu si materia, si considerandu trupulu de isvorulu reului — condemnau casatori'a si nascerea de prunci; altii in legatura cu episcopulu Eustatiu din Sebast'a lapeda casatori'a si sustineau cà preotii casatoriti nu potu capeta daru dela Domnedieu.

Multi chiaru in oriente si inca dintre laici nu erau multumiti cu decisiunea sinodului dela Nicea si amblau se introducea orecum cu forti'a celibatulu combatendu casatori'a preotiloru si abtinenandu-se dela liturgi'a si sacramentele celebrate si administrate de preoti inorati, asia incatu sinodele particulare au fostu necesitate se pasiesca cu anatema cea mare spre aperiarea preotiloru casatoriti si preste totu spre aperiarea casatoriei facia de acele porniri. Din asta cauza sinodulu din Gangr'a (340) in can. I. anatemiseza pre celu ce se lapeda de nunt'a ceea ce e pre lege; in canonu 4 anatemiseza pre celu ce se-ar' indoia a se cumineca dela preotu inoratu; in can. 14 anatemiseza pre muierea, care ar' parasit pre barbatulu seu si ar' voi se se desparta din ingretiosiare catra casatoria. Totu din aceea cauza canonulu 5 si 51 alu ss. apostoli prescrie a se eschide dela functiuni preotulu care sub cuventu de evlavia si fara alta vina si- va lapeda muierea ori se va scarbii ori sfii de vinu, de carne, si de casatoria, nu pentru postire.

Prin acestea si alte asemenea canone se aperiata casatori'a legiuita a preotiloru, ce e recunoscuta in beseric'a orientale, catu si casatori'a mireniloru, si nice decatu nu se condamna celibatulu precum se-ar' pareaa unor'a, cà se scie, cà incatu e pentru episcopi, celibatulu mai curundu s'a efectuitu in beseric'a orientale, decatu in cea apusena.

Indreptariu pentru predicatori,

pentru de a gasi usioru cutare-va citatiune din s. scriptura in cartile nostre rituali de Vasiliu Budescu, parochu gr-cat. in Ciulesci, in Dieces'a Oradii-mari.

Scimu acea cà un'a dintre detorintiele principali ale pastoriului sufletescu este vestirea cuventului lui

¹⁾ I. Cor. 7, 32, 33.

Domnedieu. Era dupa regulele homiletice e mai consultu cà predicatoriulu insu-si se-si pregatesca vorbirile sale, amesuratu cercustariloru si indigintiloru poporeniloru sei, decatu de a spune numai conciunea altui'a dela inceputu pana in capetu nestramutatu — ce pote s'a scrisu intralte cercustari. Acest'a ar' fi o perdere de tempu, o necrutiare a ascultatoriloru, ce nu conduce la scopu. Cà predicatoriulu inse, elu insu-si se-si pregatesca contiunile sale, are lipsa de manuale, de autori buni, in mare parte si straini, pe langa acest'a ar' ave lipsa si de s. scriptura in limb'a romana. La diverse ocaziuni am auditu, ma am si cetitu predice romane, in cari unele citatiuni din s. scriptura — de siguru reu traduse din autorii straini — dovedeau barbarismi evidenti, cu totulu straini spiritulu limbei romane si a poporului, si acest'a din caus'a cà respectivii predicatori nu au avutu s. scriptura, din carea vreau poté eruá citatiunile numite. Ce intru adeveru neci e lucru de mirare tare, cà-ci intréga s. scriptura romana — intielegu editiune gr. catolica — la noi neci se prea afla neci eu o am, si numai un'a data am vediutu unu esemplariu completu. Mai latita e s. scriptura cu editiune de Bucuresci, carea si eu o am fiindu inse acest'a proprietatea societati protestante aglicane, nu e de recomandat, neci consuna in tote cu cea tradusa dupa originalulu grecescu. De-si abstragundu dela acest'a, eu mai am inca s. scriptura in limb'a magiara si latina de cari me vream poté folosi, cu tote acestea la traducerea unor locuri — mai virtosu la epistolele s. Paulu — adese-ori am intempinat greutati, pana ce am ajunsu la esperinti'a cà mai tota s. scriptura mai virtosu a testamentulu nou se afla depusa in cartile nostre rituali.

Deci cugetu de a fi facutu unu modestu servitiu fratiloru pastori sufletesci — mai virtosu incepetiloru si aceloru cari nu au avutu pote ocaziunea de a-si insusi perfectu limb'a romana, — candu cu ajutoriulu scripturei latine „Vulgata“ cercandu de ameruntulu tote locurile din cartile rituali, la fia-care locu am insemnatu cà la care capu, si dela care si pana la care viersu ai cutarei'a carti sante se estinde acelu locu; asia in catu obvenindu cutare-va citatiune, e de a se cautaa capulu si viersulu acelei'a, si astfelu usioru se pote gasi cà in care carte rituala si in ce locu se afla acea?

Pentru proba unu esemplu: Lucrandu o contiune dupa unu autoru latinu, mi- obvine citatiunea: „Non enim doctas fabulas secuti, notam fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem et praesentiam: sed speculatores facti Illius magnitudinis“ II Petri 1. 16. Deci voiu cerca in indreptariu epistol'a II alui Petru, si voiu observaa cà citatiunea numita se afla in apostolulu dela 6 Augustu care se estinde dela viersu 10 pana la 19 alu capului I.

E de însemnat că cu privire la cartile rituali, suntu de a se preferi cartile cu edițiunea de Blasiu, cari suntu traduse nemidlocitu după exemplariulu grecescu, până ce celea cu alta edițiune — că celea din Romani'a — suntu traduse medilocitu după slovenia deci unde cartile rituali nu aru fi dela Blasiu, se se procure acelea de aici.

„Errare humanum est“. Si in cartile rituali séu vîritu unele erori de tipariu unde séu capulu séu vîersulu e gresitu, ma in unele locuri chiar si numele autorului. Asia d. e.: evangeli'a înviării (voscesnea) a 3-a nu e dela Marcu c. 16 — precum se afla in evangeliariulu dela Blasiu edatu sub episcopulu Rednicu — ci acea e dela Luc'a c. 24; asia evangeli'a înviării a 4-a nu e dela Luc'a c. 24, ci dela Marcu c. 16, Acést'a pentru acea amintescu că cetitoriulu se nu se confunde.

La testamentulu nou am omisu rubric'a: „In care carte se afla? de ore-ce se scie că celea 4 evangeliie se afla in evangeliariu, éra cea alalta scriptura in apostolieriu.

(Va urmă).

Necesitatea sciintiei si a vocatiunei pentru statulu preotiescu ¹⁾.

„Asia se ne socotésca omulu pre noi, că pre ministrii lui Christosu, si dispensatorii taineloru lui Domnedieu». *I Corint. c. IV v. I.*

Déca între detorintiele fia-carui crestinu se tiene, că fia-carele se se nevoiésca într'acolo, că numele lui Domnedieu „se se santiésca pre pamentu“ între ómeni „si se vina imperati'a lui Domnedieu“, precum ne rogamu in rogatiunea Domnului; cu atatu mai vertosu incumbe acést'a detorintia pastoriloru sufletesci — preotiloru că ministriloru lui Christosu, ei au a folosi per eminentiam tote midlocele cate tindu spre a propaga si promová marirea lui Domnedieu pre pamentu.

„Suntemu ministrii lui Christosu — dice s. Bernandu se avemu grige se nu devenimu ministri lui Antichistu“. Tote sufletele pierdute din vina pastoriloru sufletesci, le va cere Domnedieu din manile lor, ca si cari suntu pusi de „pazitori peste cas'a lui Israilu²⁾“; prin urmare „atate iaduri 'si voru casciga — dice s. Gregoriu Marele — cate suflete au lasatu se piéra cu nebagarea de séma“.

Dreptu-ce cu totu dreptulu se pote compará positiunea pastorului sufletescu, a preotului, positiunei unui beliduce insarcinatu de a descinde la lupta pe campulu deschisu in contra inamicului, care prin invasiunelei dese causéza multa dauna supusiloru fideli a imperatului seu. — Asia e! preotulu ca pastoriu

sufletescu e beliduce, e ostasiulu lui Christosu chematu pentru a portá lupta pe viétia si mórte in potriv'a inamiciloru neimpacati a lui Christosu. — Inse preotulu, acestu atletu resolutu a lui Christosu, juratu sub drapelulu crucei mantuitore, spre predicarea evangeliului la tota faptur'a, numai atunci va poté aperi cu demnitate si eroismulu recerutu murii cerescului Sionu in contra porniriloru dusimanoase si invasiuniloru deosebite ale inamicului infernalu, personificatu sub nomenclatura: „Geniulu luminatu a seclului“; numai atunci dicu va poté preotulu conduce nai'a — insarcinata cu clenodiele scumpe ale sufletului — printre valurile marei furtunoase a vietiei pamentesci, catra limanulu nemuririi eterne: déca de o parte spiritulu si mintea preotului va fi luminata de darulu sciintieloru absolutu necesarie aceluia, care conformu cuvinteloru Mantuitorului are se fia „lumin'a lumii“ (Mat. c. 5 v. 13); éra de alta parte déca sufletulu si anim'a lui voru fi nutrite cu laptele spiritului preotiescu si intrarmate cu coifulu credintiei adeverate.

Premitiendu-le acestea dati-mi voia Rdss Dne Vicariu! si On. Domni si Frati! a trece in tractarea materiei propuse; si anume că se fimu consecuenti vomu desfasiurá antaiu: motivele si argumintele, cari moralmente -lu astringu pre preotu spre a-si largi neincetatu ambitulu cunoscintieloru necesarie in carier'a pastoririi sufletesci; a doua: ne vomu sili a aratá prin cateva exemple scose din esperintia, că preotulu, prelenga sciintia are lipsa de vocatiune; — séu că preotulu déca voiescē că activitatea sa se aiba urmari salutare, edificatore de anim'a credinciosiloru sei, trebue se fia consciu pururea despre sublimitatea si divinitatea actului ce indeplinesce.

Dara candu me incumetu a face acést'a, Ve rogu nu acceptati dela mine, se infru despre materi'a propusa o disertatiune completa; acést'a ar' petrece debileloru puteri; cea ce voiu se facu e, că se aretu quasi in nucleo necesitatea susnumiteloru proprietati in preotu; pentru care Ve si rogu se fiti cu indulgentia facia de lacunele obveniende pe ici pe colea in decursulu diserarei.

Dupa care digresiune se revinu la obiectu.

Rescunparatoriulu nostru Isusu Christosu, — voindu a indeplini opulu maretiu pentru care a descinsu din sinurile Tatalui cerescu — pentru că se pota intorce lumea pagâna la evangelia si a resturná din temelii edificiulu si asia slabanogu a vechiloru asiediaminte, si-a alesu spre seversirea acestui opu maretiu barbati destoinici plini de putere supranaturala, pe cari -i insarcinâ cu sacrulu oficiu a magisteriului, indrumandu-i spre evangelisare cu cuventele: „mergându invetiati tote poporele“ ¹⁾.

¹⁾ Disertatiune tienuta in conferinti'a preotiésca din protopopiatulu Crasnei la 26 Juniu 1888.

²⁾ Ezech. 3—17.

¹⁾ Mateu c. 28 v. 29.

Ce lucru marețiu! ce scopu sublimu! a invetiá si a predicá evangeliulu la tota faptura. — Ce e dreptu santii apostoli carora s'a adresatu cuvintele de mai susu fiindu inspirati si ajutati imediate de putere divina si-au sciutu face destulu detorintiei acesteia cu tota glori'a. — Dara altcum stá lucrulu cu urmasii apostoliloru si uceniciloru loru, cu pastorii sufletesci, cu preotii chiamati spre a invetiá si evangelizá doctrin'a mantuitoru la sufletele insetate dupa adeveru si mantuire.

Ei astadi nu se mai potu radiemá pe cuvintele evangheliei: (Luc'a c. 21 v. 14. 15) „se nu ve invetiati antaiu cum veti respunde, eu voi dá voua gura si intieptiune, carei'a nu va poté stá in potriua, — toti cari se voru pune in potriua voua“. — Nu! càci déca tóte profesiunile, tóte artile pretindu o anumita cualificatiune fãra de care nu se pote cu succesu eserciá art'a respectiva, cu atatu mai virtosu art'a pastoriei sufletesci, care dupa S. Gregoriu Marele e „ars artium“. Ce feliu de medicu intieptu ar' incepe a prescrie recepte, inainte de a cunosce ranele trupului; cu catu inse nu-su mai ascunse ranele sufletului si a animeloru omenesci? Si durere; de-cãteori nu se ingeréza de medici sufletesci unii cá aceia, cari nu cérca a cunosce preceptele. — Cu tóte cà sa disu: „Buzele preotului voru pazi sciinti'a si legea voru cercá din gur'a lui“¹⁾, cu tóte aceste dicu inse preotulu devenindu in sacrulu oficiu a magisteriului, de câte ori nu se observa cu dorere, cà se legana in dulcea sperantia cà deja a trecutu preste studiu, si cá atare n'are mai multu lipsa de studierea teologiei. — Cugetu desiertu, amagire amara acést'a! Ni-sa disu la evangelistulu: „Voi sunteti lumina lumei“²⁾. Lumin'a cà se pota luminá altora, trebuie se se aprinda si se arda insasi antaiu; càci altcum neapriusa pote se se puna si sub obrocu, càci totu acelasi efectu va avé, cà si cum o ai pune in sfesinicu stinsa; adeva fãra radia, fãra stralucire.

Si totu astfelu cum voru luminá, si voru fi lumina preotii altor'a, déca insii voru fi neluminati, si intunecati, orbecandu in intunereculu nesciintiei? Cum voru invetiá si dá preotii invetiatur'a si sciinti'a salutaria altor'a, déca nu se voru sili diu'a noptea a se deprinde si perfectená in sciintia.

(Va urmá).

Gratian Flonta,
preotu in Catielulu rom.

Despre iubirea crestinésea.

(Catechesa pentru elevii scólei poporale).

(Continuare din Nr. 11).

Despre iubirea deapropelui nostru.

Trebuie se invetiámu pre cei neinvetiati, cu deosebire despre *Domnedieu* si despre *virtute*, si éراسi

in obiecte de acelea, despre cari nu sciú cà suntu oprite si pre cari déca le aru face, aru pecatú.

Déca abatemu pre deapropelu nostru dela pecatu, prin aceea i- facemu fórtu mare bine. Pentru-ce? — Ce pierde omulu prin pecatu?

Cându cineva este in dubiu si nu scía ce se faca, si noi vedemu, cà elu este in periclu de a pecatú, atunci trebuie se-i sfatuimu, se faca bine. Cine a sfatuitu réu pre ómei? (Caiafa!) Ce sfatu a datu Rubenu fratiloru lui Iosifu? — Ce sfatu a datu Iud'a? — Ce sfatu a datu Iosifu lui Faraonu? — Ce sfatu a datu Mântuitorulu nostru Isusu Christosu tenerului celui avutu? — Ce trebuie se faceti inse voi, déca nu sciiti invetiá pre cei neinvetiati, nici nu sciiti dá sfatu bunu celoru indoiti cu cugetulu? — Vedeti in casuri de acestea, se intrebati de cei priceputi si se le urmati sfatulu loru, d. e. pre parinti, invetiatori si pre preoti. Relativu la punctulu acést'a catechetulu trebuie se revóce in memori'a baietiloru istoriele persóneloru de mai susu succinte si precisu pentru ilustrarea mai de aproape a lucrului.

A mângaiá pre cei intristati inca este o fapta buna de iubire. De ce persóne din istori'a biblica, ve aduceti aminte, cari au aratatu facia de deapropelu seu acést'a fapta? (Rutu, Tobi'a, Mântuitorulu nostru Isusu Christosu s. a.)

Acelu, carele suferu cu pacientia nedreptatea facuta, abate pre deapropelu seu dela cërta, bataia s. a. lu- convinge cà a lucratu pre nedreptulu si cà a gresitu.

Intocma asia de buna fapta face si acel'a, carele iérta bucuros pre vatamatorii si inimicii sei, dupa cum a facutu Mântuitorulu, dicuându: „iérta-le Dómne cà nu sciú ce facu“.

Noi trebuie mai departe se ne rogámmu lui Domnedieu pentru cei vii si pentru cei morti, cu deosebire pentru sufletele celoru din loculu de curatire, cà se se elibereze, — intocma trebuie se ne rogámu pentru cei pecatosi si pentru necrescini.

Déca toti ómenii aru face acestea 7 fapte sufletesci ale indurarei din anima curata, o! bine ar fi! atunci s'ar alungá réulu din lume, atunci amu fi aici pre paméntu mai cá in paradisu. De aceea baietiloru se si deprindetu aceste fapte de câte ori poteti. Ér' cându nu ve stá in putere, atunci rogati-ve de altii se ve vina intru ajutoru, cà asia midilocitu se faceti aceste fapte.

Se vedemu, care dintre voi scie celea 7 fapte sufletesci ale indurarei (iubirei deapropelui)? Care-mi scie spune persóne din istori'a biblica, cari au deprinsu aceste 7 fapte? (Se le infre un'a dupa alt'a!)

Noi trebuie se ne ingrigimu mai departe si de binele celu trupescu alu deapropelui. Acést'a o facemu déca vomu implení faptele trupesci a indu-

¹⁾ Malachia c. 2 v. 7.

²⁾ Matheu c. 5 v. 14.

rarei, cari inca suntu 7 si pre cari vi-le spunu, fi-ti atenti! Acelea suntu :

1. A *nutri* pre cei flamendi;
2. A *adapa* pre cei setosi;
3. A *imbraca* pre cei goli;
4. A *primi in quartiru* pre cei straini;
5. A *mangaiá* pre cei din prinsore;
6. A *cerceta* pre cei bolnavi; si
7. A *inmormenta* pre cei morti.

(Se se repetiesca si invetie de rostu. Dupa aceea esemple nimerite din istoria biblica, si anume:)

- ad 1. Rutu, Tobi'a, veduva din Sareft'a Sidonului, Elia s. a. si Domnulu nostru Isusu Christosu.
- ad 2. Samariteanulu celu induratu, Avramu, femeia dela fontana a lui Iacobi s. a.
- ad 3. Tobi'a, Semu si Iafetu, Samariteanulu induratu, crescinii cei de antaiu.
- ad 4. Aramu, Lotu, Tobi'a.
- ad 5. Tobi'a, Iosifu egipteannulu, crescinii cei de antaiu.
- ad 6. Tobi'a, Mantuitorulu nostru Domnulu Isusu Christosu.
- ad 7. Tobi'a si altii.

Noi suntemu strictu obligati a face acestea 7 fapte de indurare facia cu deapropelu nostru. Acest'a ni-o spune Mantuitorulu dicundu: „*Veniti la mine binecuvintatii parintelui meu, pentru-ca am fostu flamendu etc.*“ Si era-si: „*Mergeti dela mine blastematiloru in foculu celu etc., pentru-ca etc.*“

Se vedemu acum, cum trebuie se fia iubirea nostra facia cu deapropelu? — Iubirea nostra facia cu deapropelu trebuie se fia: 1. *Activa*. 2. *Neinteresata*. 3. *Generala* si 4. Singuru numai *din iubire catra Domnedieu*.

Iubire adeverata este cea *activa*. Ea nu intimpina numai cu cuvinte голе pre celu nefericitu, frecandu-si mainile de compatimire si esprimandu-si condolinta. Ce ajuta singuru numai compatimirea d. e. la erumperea unui focu? Ce ajuta numai lacramile pre cari le varsamu pentru vecinulu morbosu? Catu ajuta numai singuru cuvintele cu cari mangaiemu pre cei flamendi? Este adeveratu, ca cuvintele si lacramile suntu ceva bine, dara faptele suntu mai bune. A sterge o lacrama, este mai bine de catu a versa o mie. Deca ai multu, da multu; er' deca ai putienu, da si din putienulu teu cu bucuria. Mantuitorulu dice: „*Celu-ce are doue vesminte, se dea unulu celui, ce nu are.*“

Iubirea nostra este *neinteresanta* atunci, candu facemu bine deapropelu fara de a astepta lauda, recunoscintia si multumita din partea altor'a. Iubirea acest'a nu intraba, ca cine este nefericitulu cutare, de unde i-a venitu nefericirea, si ca ore demnu este de ajutoriu etc.; ci ea ne indemna se ajutannu si ne

rogati, fara de a ave pretensiuni de lauda si aplausulu omeniloru. Aici ne pote sierbi de modelu Samariteanulu, pre carele nu fan impedeatu dela fapt'a s'a cea buna, nici spesele si necasulu, nici periculu de a fi defaimatu de conationali sei, nici banii, tempulu pierdutu si poterea. Iubirea cea adeverata este *generală*, deca iubiniu pre toti omenii fara exceptiune fia amicu, fia inimicu. Samariteanulu nu a intrebatu pre celu batutu si despoiatu de telhari: Iuden esti? ori paganu? amicu esti poporului meu? ori inimicu? demnu esti de ajutoriu? ori nu? fi-mi vei recunoscintiu? ori nu? Despre tote acestea asemenea nu ne spune nemica, ci numai simplu ca acel'a: „*a fostu unu omu.*“ Domnulu nostru Isusu Christosu Mantuitorulu este Samariteanulu celu induratu pentru intregu neamulu omenescu, carele prin pecatu a fostu rapitu, desbracatu de gratia lui Domnedieu si jace ranitu. Flu s'a plecatu si-a legatu ranele lui etc. De ar' ave iubirea nostra tote insusirile acestea, totusi nu va ave nici unu pretiu, deca nu va proveni din *iubirea catra Domnedieu*, deca nu vomu ajuta pre deapropelu pentru Domnedieu.

Pentru-ce trebuie se ne ingrigimu de binele deapropelu nostru, aceea ni-o spune Mantuitorulu, candu dice: „*Asia se lumineze lumin'a vostra in aintea omeniloru, ca vedindu faptele vostre celea bune, se preamarasca pre tata-lu vostru celu din ceriu.*“

Ce face derapta t'a, se nu scie stanga.

Cum -si arata omulu iubirea s'a catra Domnedieu? Cum -si arata iubirea catra deapropelu seu? Vedi catechismulu!

Catechetulu li cetesce dupa acestea intrebare de intrebare. Sta la fia-care. Scote prin intrebari intielesulu din ele. Esplica cuvintele neintielesu si dupa aceea li le da se le memoriseze. De aici trece la preceptele domnediesci.

(Va urma).

G. Munteanu.

Din vieti'a pastorală.

Indrumari practice de Titu Budu.

PARTEA II.

Dirigatori'a de invetiatoriu.

1. Datorinta de a predică.

Predicatorele trebuie se-si propuna doue scopuri, antaiu a vesti invetiatur'a lui Isusu Christosu, a doua a indemnă pre poporu se arneze invetiaturele lui Isusu Christosu si se vietuiesca conformu acelor'a.

Detorinta cea de antaia si cea mai de frunte a parocului este a invetiă; acest'a a demandat'o si Isusu Christosu dicundu: iuvetiati tote poporele.

Vieti'a spirituala neci ca se pote intipui fara predicare. — Cuventulu lui Domnediu se asemena

cu greutiulu, rou'a si pana, este dara de lipsa pentru inceperea, continuarea si finirea vietii spirituale.

Beseric'a a impreunatu predicarea cu servitiulu sacru, dandu antaietate serviriloru sacre, inse recunoste lips'a si ponderositatea predicarei.

Dreptu aceea dela detorinti'a de a predicá, pre preoti nu-i pote absolvi nemica.

Gresiescu dara aceia carii dicu: n'am tempu, n'am scienti'a receruta, poporulu scie catechismulu, ambla pucini la beserica si altele, voiu face serviri frumóse, indestulésca-se cu atáta.

Mare gresiéla este acést'a, càci noue ni s'a disu: *mergându invetiati*, — acést'a este oficiulu celu de frunte dice conciliulu Tridentinu: „*hoc est praecipuum Episcoporum munus*“.

Scrietorea vestita Ida Háhn petrunsa de chiamarea inalta a preotiloru, intr'unu romanu a ei facéndu asemenare intre preotulu catolicu si predicatorule reformatu dice: „Celu de antaiu (preotu catolicu) privesce in adenculu animei omenesci si cunosce inclinatiunile cele mai interne, dorintiele si lipsele lui; celalaltu in tota dominec'a cérca creerii ascultatoriloru sei“.

Predic'a este binecuventare pentru poporu si pentru preotu.

Prin predicare s'a intorsu multe suffete, s'a impedeatu multe pecate si s'a indemnatu la multe fapte bune.

Sub predica mi-am propusu a face bine cu unu seracu — dise unu omu scumpu, — ore nu este acést'a semnulu invederatu a darului.

Preotulu a predicatu despre clevetire, si multi dintre poporeni a marturisitu apoi preotului cate rele a facutu prin clevetire, careia pana atunci nu i-a datu asia mare pondu.

Ore nu predic'a a produsu acést'a?

Prin predicare s'a impacatu multe inimiztie, s'a reintorsu pacea intre casatoritii invrasbiti, prin predicare se oprescu multe faradelegi si multe datine rele.

Predic'a nu se pote inlocuí cu nemica, incatu potemu dice cumca — celu ce mai multi ani nu asculta predic'a sémena cu unu paganu, — multi suntu necredinciosi, pentru-cà nu li se vestese credinti'a.

„Cum voru crede acelui'a de carele nu a auditu, si cum voru audi fára de predicatoriu“ dice s. apostolu Pavelu. Ce a intorsu lumea? Poterea cuventului. Cuventulu lui Domnedieu n'a pierdutu nemica din poterea s'a, ci predicatorii.

Apoi in tempurile de acumu numai cu predicare potemu a ne opune principialoru false vestite in diurnalistic'a liberala.

Odinora preotii erau domnii cuvintelor, acum

nu este asia, fa-care redactoru redica amvonu in diurnalulu seu si afla ascultari — cetitori — destuli.

Aievea, déca nu s'ar' predicá in beserici, amu fi asemenea cu cãinii muti, cum dice profetulu.

Dreptu aceea dela predicare nu pote fi absolvitu neci unu pastoriu sufletescu.

Pre vestitulu Werner — ajunsu la debilitate — amicii lui l'a sfatuitu se nu concioneze, inse densulu a respunsu: ostasiulu celu adevratu trebue se móra pre campulu luptei, si aieve a cadiutu jertfa sirguintiei sale.

La predica suntu de lipsa: preotulu si darulu lui Domnedieu, singuru darulu lui Domnedieu nu pote implini tote.

Cutare preotu tineru a disu cum-cà densulu, inainte de ce ar' predicá se roga si cere darulu lui Domnedieu, colegulu seu betranu i-a respunsu: mai bine invétiá.

Altulu a disu cumca lui a predicá este usioru si intr'unu patrariu de ora e gat'a cu predic'a, — dar' pentru ascultatorii lui erau forte grele predicile lui.

Unii nu predica pentru-cà nu vedu efeptulu cuventariloru lor.

Santii apostoli dupa-ce a pescuitu tota nóptea si n'au prinsu nemica, au aruncatu inca odata mregea in apa.

Intorcerea e efeptulu darului si nu-i meritulu nostru.

Unu preotu a predicatu despre crucea vietiei si a adusu de esemplu pre Christosu si patimile lui, si intre altele a amentitu cum-cà unui omu i s'a aratatu in visu angerulu si i-a aratatu mai multe cruci grele dicându-i se aléga, dar' omulu a respunsu cà va remané cu crucea lui, adeca va purta cu rabdare necasurile vietiei s'ale, càci vede cum-cà altii au si mai grele cruci; — si dupa s. liturgia unulu dintre ascultatori s'a dusu la preotu si i-a marturisitu cum-cà cu predic'a lui la abatutu dela cugetulu de a se sinucide. — A cui este meritulu? . . . Nice celu ce sémena, nice celu ce uda, ci Domnedieu este care dà fructulu.

Vestitulu predicatoru americanu parintele jesuitu Weninger scrie cum-cà servindu si predicandu in orasiulu Franklin, a intratu in beserica unu barbatu cunoscutu de necredinciosu si fanaticu, care se laudá cum-cà nu crede nemica, — densulu erá reformatu, ér' muierea s'a apostata. — Acelu necredinciosu sub predica privindu la Weninger i s'a parutu cà vede inca pre cine-va langa Weninger; . . . si-a stersu ochii; . . . a ingenunchiatu . . . s'a scolatu, si privindu la Weninger totu a vediutu lenga densulu pre cineva.

Acést'a la petrunsu intratata, incatu a voitutu acolo in beserica a se aruncá la peciorele predicatorului si a se rogá se -lu primésca in sinulu besericei

catolice. — Bine că n'a facutu acést'a, căci poporul l'ar' fi timbratu de nebuu.

S'a dusu dara la Weninger si i-a enaratu tote si s'a rogatu a fi primitu între catolici; er' predicatorile dandui invetiaturele de lipsa între altele i-a disu: pretine trebue se scii cum-că candu predica preotulu catolicu totu-de-un'a suntu doi insi pre amvonu, căci Isusu Christosu a disu: „celu ce asculta pre voi, pre mine me asculta. — Si necredinciosulu a devenitu unu catolicu piu.

(Vá urmă).

Bibliografia.

„Revue de l'Église Grecque-unie“ (Revist'a besericeii gr-unite). — Acest'a este titlulu unei publicatiuni periodice lunare in limb'a franceza, carea cu anulu curentu a intratu dejá in anulu alu cincilea alu esistintiei sale. Redactiunea foiei nostre primindu nu de multu revist'a acést'a, crede a face unu lucru placutu cetitoriloru, facundu-o cunoscuta, mai alesu din considerarea scopului nobilu si maretu, ce si l'a prefiptu.

Motivulu care a indemnatu pre Redactorulu publicatiunei acesteia, se o dé la lumina chiaru si cu jertfe materiale insemnate, este, dupa cum ne marturisese chiaru dñsulu in numerulu celu de întâiu alu foiei, dorulu fierbinte de a vedé restabilita in beserica unirea ace'a, carea atatu de caldurosu a recoméndat'o Domnulu nostru Isusu Christosu invetiaceiloru sei, si pentru carea s'a rogatu chiaru si atunci, cându erá aproape de mórtea sa, dicñdu: „Parinte . . . fă cá toti se fia un'a precum tu Parinte intru mine, si eu intru tine, cá si ei intru noi un'a se fia, cá lumea se creda cá tu mai tramisu. Cá se fia un'a, precum si noi un'a suntemu. Eu intru ei, si tu intru mine, cá se fia deplinitu intr'un'a)“. Unirea acést'a a recoméndat'o si Spiritulu Sântu prin gur'a Apostolului Paulu: „Nevoiti-ve a pazi unirea spiritului intru legatur'a pazei. Unu trupu, si unu spiritu, precum si chiamati sunteti intru o sperare a chiamarei vostre. Unu Domnu, o credintia, unu botezu. Unu Domnedieu si Tatatu toturoru, carele este preste tote si prin tote, si intru voi toti 2)“. Totu pentru dorulu unirei acesteia se pune cá devisa in fruntea fiesce carui numeru:

ΜΙΑ ΠΟΙΜΝΗ, ΕΙΣ ΠΟΙΜΝΗΝ — (O turma, unu pastoriu) — si in fruntea fiesce-carei lucrari rogatiunea frumosa a besericeii noastre: Ὑπέρ της εὐαγγελίας τοῦ σὺνταγματοῦ κόσμου, ἐξομολογίας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν (Pentru pacea a tota lumea, pentru bunastarea sânteloru lui Domnedieu beserici si pentru unirea toturoru, Domnului se ne rogamu). Dorulu de a vedé restabilita unirea acést'a mimunata între toti ómenii rescumperati prin sângele Domnului nostru Isusu Christosu a fostu deci motivulu Revistei acesteia, éra scopulu, se faca cunoscuta cetitoriloru din apusu starea besericeiloru din resaritu, si se-i indenne, cá se se unésca cu beseric'a si se roge neincetatu pre Tatalu indurariloru se unésca érași la olalta besericeile sorori, desbinatu prin lucrarea diabolului.

Scopulu acest'a maretu au crediutu editorii, cá l'u voru poté ajunge mai usioru, facñdu cunoscuta mai alesu starea besericeiloru acelor'a din resaritu, cari dejá se afla

in unire cu mam'a comuna, cu beseric'a romána. „Beseric'a de ritulu grecescu nu se afla tota in desbinare. O parte insemnata dintre crestini de ritulu grecescu se afla in unire deplina cu sânt'a beserica romána. Catolicii apuseni nu o prea sciú acést'a: noi tote acestea le vomu face cunoscute, si ei de siguru vediendu cá unu numeru mare de credintiosi de ritulu grecescu marturisese ace'asi credintia cu dñsui, se voru aflá indemnati si mai tare se se roge, si se céra dela Domnedieu, cá toti se se reintórca la unirea dorita 1)“.

Pote unii dintre cetitorii nostri se voru fi mirándu de afirmarea, cá starea besericeiloru nostre nu e prea cunoscuta in apusu, si mai alesu in Franci'a. Inse este forte adeveratu; si credu cá nici nu e mirare, daca vomu considerá cá si conditiunile etnografice si politice între cari ne aflamu, inca abia seau de locu nu suntu cunoscute, cu tote cá o diaristica politica forte numerosa nu ar' avé alta chiamare, decâtu se le latiesca cunoscintiele acestea.

Noe ni se pare deci, cá mijloculu alesu pentru ajungerea scopului, ce si l'au prefiptu editorii, este forte la locu. Daca besericele de cele doue rituri s'aru fi cunoscutu mai bine, multe controversii, multe amaraciuni, nu aru fi esistatu nici odata, ma poté cá astadi nu ar' esistá nici desbinarea cea dorerosa, carea ne desparte de fratii nostri. Daca cele doue beserici s'aru fi cunoscutu mai bine, nu aru fi potutu prinde radecini calumniile tendentioase ale onoru reu voitiori; atunci nici astadi nu ar' fi asiá de greu a combate prejudetiile inechite, si unirea atatu de dorita de catra toti ómenii cu inim'a curata, s'ar poté ajunge cu multu mai usioru.

Si óre corespuns'a revist'a acést'a scopului, ce si l'a propusu? ore dat'a cetitoriloru sei cunoscintiele recerute cu privire la starea besericeiloru resaritene, si mai alesu despre starea besericeiloru resaritene unite? Noi respundemu la întrebarea acést'a afirmativu. Este destulu se aruncamu o privire trecñtoare preste contienutulu fasciculeloru publicate in acesti patru ani decursi, cá se ne convingemu despre acést'a. Nu este numeru, in care se nu se arete câte o particularitate frumosa a ritului nostru atatu de sublimu; nu este numeru, in care se nu se atinga ceva cu privire la disciplin'a besericeiloru resaritene, nu este numeru in care se nu se publice câte o corespondintia din un'a seau alt'a parte a besericeii greco-unite. Beseric'a nostra asemenea cá o parte insemnata a besericeii de ritulu grecescu, a ocupatu dela întemeierea revistei pana acum, totu-deaun'a loculu ei cuvenitu in colonele periodicului acestui'a: si noi nu potemu se tainuimu bucur'a nostra, vediendu interesulu celu au facia cu noi fratii nostri din Franci'a, cu cari afara de credintia ne unesece si sângele. Cá se lasamu alti articlii referitori la beseric'a nostra, ne provocamu numai la cei doi numeri din urma a Revistei, in cari se publica unu studiu canonicu asup'r'a disciplinei besericeii nostre, pre bas'a manualului de dreptu a fericitului in Domnulu Papp Szilágyi „Enchiridion Juris, scl.“

In urm'a acestor'a nu potemu decatu se felicitamu Revist'a acest'a din tota inim'a, se-i dorimu in florire, si se ne unimu cu intencionile ei, repetñdu cu totii din inima devis'a: Pentru pacea a tota lumea, pentru bunastarea sânteloru lui Domnedieu beserici, si pentru unirea toturoru, Domnului se ne rogamu!

Pentru orientarea celoru ce aru dorí se se aboneze, insemnamu adres'a: Revue de l'Église Grecque-unie. Mesnil-St.-Loup, par Páris (Aube) France. Pretiulu este pre unu anu cu portulu postalu cu totu 3 franci seau 1 fl. 50 cr. v. a.

1) Io. XVII. 1. 21. 23.

2) Ef. IV 3-6.

1) Anulu I nr. 1 pag. 4.

Partea scolastica.

„Non multa, sed multum“.

Numele proprii.

(Aplicatiuni practice din gramatica si ortografia, pentru dovedirea adeverului, ce se cuprinde in acést'a sentintia).

In cartile nóstre de gramatica, unde se tractéza despre numele proprii, mai antaiu se definescu, firescu pre bas'a la anumite esemple, apoi se facu pucine aplicatiuni; dupa aceea se dau nesce formule de declinatiune si érași scurte aplicatiuni. Trebuie inse se recunoscemu, cà pre lánge o atare procedura, e imposibilu de a-le produce scolariloru notiuni clare despre numele proprii si, lucrulu principalu, de a-i aduce in positivne, cà se le scie corect. Càci trecerea in pripa dela o regula gramaticala la alt'a, pentru cà copilulu se scie „multe“, cà se scie „din tóte câte ceva si din totu nimic'a“, nu póte avea consecintie bune, nu póte avea valóre practica. Si cà se ne convingemu despre cele sustienute aici n'avemu, decâtu dupa definirea numeloru proprii si dupa declinarea loru, se le dictamu scolariloru câte-va propusetiuni, in cari se fia si nume proprii de deosebite categorii, si vomu vedé, cà in acést'a privintia zadarnica a fostu propunerea nóstra. Nu definitiuni, nu reguli multe in scól'a poporala; de acestea pucine, dar' cu atátu mai multe esemple si deprinderi. „Non multa, sed multum“.

Dupa acestea, dise in generalu, se trecemu in specialu la tractarea temeí nóstre. Eu inse aici nu voiu definí, nici nu voiu decliná numele proprie, càci acestea se afla in ori ce gramatica; ci voiu aretá, cam cum ar' trebúi se procedemu la tractarea loru in scól'a poporala, cà ea se fia cultivátore de spiritu si in altele, scolarulu se se aléga cu profitulu de a scí scrie corect numele proprii, cari altcum, presenta destule greutati.

Cum te chiama pre tine? Cum chiama pre vecinulu teu de a drépt'a? Cum me chiama pre mine? Cum chiama pre tatalu teu? Cum pre preotulu nostru? Pre notariulu? Pre judele? pre metropolitulu nostru? Pre regele nostru?

Cum chiama pre mama-ta? Pre buna-ta? Pre surorile tale? Cum a chiamatu pre mam'a Domnului Christosu?

Spuneti mai multe nume barbatesci! Acum scpuneti mai multe nume femeiesci! Inse de acelea, cari nu s'au disu mai susu.

Respunsurile la acestea intrebari se scriu pre tabla astu feliu:

Pre mine me chiama Zacharie.

Pre vecinulu meu de a drept'a 'lu chiama Petru.

Pre domni'a ta te chiama George.

Pre tatalu meu 'lu chiama Vasilie.

Pre preotulu nostru 'lu chiama Dionisiu.

Pre notariulu nostru 'lu chiama Alesandru.

Pre judele 'lu chiéma Gregoriu.

Pre metropolitulu nostru 'lu chiama Joanu.

Pre regele nostru 'lu chiama Franciscu Josifu I.

Pre mam'a o chiama An'a.

Pre bun'a o chiama Bucur'a.

Pre surorile mele le chiama Floric'a, Paraschiv'a, Ev'a si Joan'a.

Pre mam'a domnului Christosu a chiamat'o Mari'a.

Traianu, Corneliu, Valeriu, Constantinu, Dumitru, Luc'a, Marcu, Davidu si Ilie suntu nume barbatesci.

Elisavet'a, Elen'a, Sofi'a, Lucreti'a, Octavi'a, Eudochi'a si Eugeni'a sunt nume femeiesci.

Apoi se urméza: Cetesce, ce am scrisu eu pre tabla! Cetesce propusetiunea a dóu'a, a trei'a etc. Ce sunt numele: Zacharie, Pretru . . . An'a, Bucur'a . . ? Asia e sunt substantive. Pentru-ce? Da, pentru-cà sunt nume de fiintie. Ce se numescu fiintie? Câte feliuri de fiintie sunt? Si câte feliuri de nume de fiintie? (barbatesci si femeiesci).

Cari sunt cele mai alese fiintie? (angerii si ómenii).
Apoi dupa aceea? (animalele).

Numele Zacharie, George etc., ce feliu de nume suntu? (de ómeni). Dar' An'a . . Mari'a s. a.? (de femei).

Fiti atenti! Numele ómeniloru, adeca ale barbatiloru si a-le femeiloru se mai numescu si: *nume de persone* (spre deschilimire de a-le animaleloru, cari inca suntu fiintie, dar' nu si persóne).

Ce numimu nume de persóne? Di si tu G.!
Diceti mai multi! Ce e Niculae? (nume de persóna)
Pentru-ce? (pentru-cà e nume de omu. Ce e Veronic'a? (nume de persóna). Pentru-ce? (pentru-cà e nume de femeia).

Spune mai multe nume de persóne barbatesci!
Spune mai multe nume de persóne femeiesci! Spune numele de persóne a-le membriloru din famili'a vóstra.

Dupa acestea se continua asia:

Bàgati de séma! Cu ce litera suntu scrise numele de persóna din propusetiunile de pre tabla? (tóte suntu scrise cu litera mare).

Candu, amu invetiatu noi cà se scriu cuvintele cu litera mare? (la inceputulu propusetiuniloru, dupa punctu, dupa semnulu intrebarei si alu esclamariei).

Si acum vedemu, cà . . ? (si numele de persóne inca se scriu cu litera mare). De buna séma. Numele

de persoane barbatesci si femeiesci se scriu in limb'a noastră cu litera mare totu de-a-un'a si in ori care locu ar' fi, adeca nu numai la inceputu, dupa punctu, dupa semnulu intrebarei si alu exclamarei.

Di si tu acést'a R.! si tu M.! Mai multi! Deschideti cărțile de cetire la pag. ...! Acum la gag. ...! Cautati numele de persóna! Cum suntu ele scrise preste totu loculu? Cum le veti scrie dara si voi?

Atát'a ar' fi prea destulu pentru o prelegere.

Acum ar' urmă deprinderile, preste cari inca nu trebue se trecemu in pripa, déca e, cá totu lucrulu se se invetie „cu temeiu“. Spre acestu scopu 2—3 prelegeri, la totu casulu, nu voru fi prea multe.

Deprinderile se potu face s'au in tacere pre tempulu, cându invetiatoriulu se ocupa verbalu cu altu despartimentu, s'au in óra separata, s'au pre acasa, cam in modulu urmatoriu:

1. Raspundeti in scrisu si in propusetiuni intregi la urmatóriele intrebări!

a) Cari suntu cei mai buni scolari in clas'a noastră?

b) Cari suntu cele mai diligente scolaritie din clas'a noastră?

c) Cari au fostu cei dintaiu ómeni?

d) Cari au fostu cei mai iubiti fii a-i patriarhului Jacobu?

e) Spuneti numele unoru apostoli!

2. Li se dictéza s'au la toti de odata, s'au numai la câte unulu, care scrie pre tabla, in vederea clasei intregi:

a) Eu am pretini pre: Joanu, George si Petru.

b) Asia e Vasilie, cá pre surorile tale le chiama Mari'a, Elisavet'a si Florie'a?

c) Isusu, cându s'a schimbatu la facia, s'a suitu in muntele Taborului cu Petru, Jacobu si Joanu.

d) Frate Michaila! Lasa-te de pretini'a cu Gregorie si Constantinu! Etc.

3. Ar' potea scrie insusi invetiatoriulu numele de persoane in modu gresitu pre tabla, cá se indrepte scolarii erorile, asia:

a) Virgiliu, Ilariu, Corneliu, Octavianu, Susan'a, si Regin'a suntu Frati.

b) Niculae cu Mama-s'a, cu Tatalu seu si cu Sor'a s'a Paraschiv'a au fostu astadi la Biserica.

Etc. Etc. facându-i pre scolari atenti la erorile in adinsu comise, pentru-cá se le indrepte insisi; in care modu érași se imprima bine regul'a despre scrierea numeloru de persoane si se invétia scolarii a judecá si face reflexiuni.

Apoi casurile relative la acést'a regula, cari voru veni ici si colo inainte la bucátile de cetire urmatóre, inca voru ilustrá acést'a regula, déca invetiatoriulu nu vá trece cu usioratate preste ele, ci le va dá atentiunea cuvenita.

Totu cam cá cu numele de persone se vá urmá si cu:

1. *Conumele* (persóneloru); 2. numele *popóraloru*; 3. *sateloru*; 4. *orasieloru*; 5. *cetatiloru*; 6. *preturiloru* (cercuriloru); 7. *comitateloru*; 8. *tieriloru*; 9. *continenteloru*; 10. *riuriloru*; 11. *lacuriloru*; 12. *mariloru*; 13. *oceaneloru*; 14. *insuleloru*; 15. *pasuriloru*; 16. *muntiloru*; 17. *dileloru*; 18. *luniloru*; 19. *serbatoriloru* s. a. s. a.

Asia apoi vá fi sperantia de a poté mai bine precepe scolariulu, si ce se numescu *nume proprii*, cum se declina si cum au *se se scrie*. **B. Simu.**

Revist'a instructiunei.

II. S'a D. Dr. Eródi Béla, directorulu supremu alu districtului de invetiamentu — Clusiu a visitatu gimnasiulu nostru din 1-a si pâna in 5 a l. c. II. S'a a datu mai multe indrumari practice. A spusu cum are se se ajusteze scól'a de desemnu si a aretatu cu de ameruntulu, cum trebue se se aranjeze sal'a de gimnastica.

A recomendatu caldurosu infientiarea unui muzeu de filologia, pentrucá se se póta obtiené rezultate mai favorítórie si intru propunerea studiiloru clasice; asemenea a recomendatu si infientiarea unui muzeu de geografia.

Din acestea si alte dispusetiuni salutarie, cari II. S'a le-a facutu in urm'a indelungatei sale praxe pre terenulu instructiunei, se póte afirmá, cumcá caus'a invetiamentului nostru aievea este incredintiata unui barbatu de specialitate, si se póte sperá cu multa taría, cumcá acea cauza sub conducerea intielépta si energiósa a II. Sale are se fia infloritória.

Starea instructiunei medie in 1887/8. Din raportulu Esc. Sale Dini Ministru de Cultu si instructiunea publica se vede, cumcá invetiamentulu mediu progreseza cu pasi gigantici. Numerulu scóleloru medie e 179, din cari 151 suntu gimnasié, celealalte reale. Numerulu scolariloru in gimnasia e 35803; er' in reale 6816. Numerulu profesoriloru e 2913. Numerulu claseloru paraleli de 3 ani incóce s'a inaltiatu dela 53 la 78.

Din Statistic'a clasificatiuniloru apare, cumcá scolarii suntu calculati mai strictu, de cátu pâna aici. Numerulu eminentiloru a scadiutu, pecându a celoru cadiuti a crescutu. Progresulu se vede a fi mai bunu in gimnasia, decátu la reale, dar' in ambele fórté multi pica in clasa prima, in ce de securu au mare parte si scólele elementari.

Este interesantu, cá suntu 39 gimnasia si 15 reale, la cari in a 8-a clase n'a picatu nici unu scolariu. Didactru nu s'a luat in Blasiu, Bártfa, Naseudu si Elisabetopolu. Mai in tóte statele Europei didactru este mai mare, decátu in Ungari'a. In Austri'a cei din provincia solvescu didactru de 40 fl. er' cei din capitala de 50 fl. Unde relatiunile materiali ale scólei suntu neordinate, ar' fi mai equitabilu, cá se se pretinda dela scolari didactru.

Destinotiu. Maiestatea S'a regele a daruitu II. Sale Alesandru Páll fostulu directoru supremu alu distriectului de invetiamentu — Clusiu ordulu coronei de fieru clasea a trei'a cá recunoscintia pentru zelulu ce l'a manifestatu in servitiulu seu celu indelungatu, prestatu patriei.

Famili'a si foile pedagogice.

„Tote cercurile culturale ale societati nostre inca nu suntu destule spre a o spriginí pre femeia intru chiamarea ei de mama. Ar' trebui se si cetesca ceva, se afle indrumari in scrierile pedagogice“. Acestea suntu cuvintele marelui pedagogu Fröbel. Si dintre tote dorintiele marelui magistru ast'a a fostu luata mai pucinu in consideratiune. Ce e dreptu femeile nostre din clasa inteligenta cetescu multe de tote. Invetia cum se cultivate florile, cum se faca vestmentele dupa mod'a cea mai noua, cum trebuie se fierba, se spele. Cetescu romane cari de cari mai interesante, ma chiar' si diuare politice, numai cá se tiena pasu cu lumea culta.

Se cetesca inse vre unu diuariu pedagogicu seu se frundierésca prin vre o carte care se ocupa cu educatiunea, nici poveste. Respectu pucineloru esceptiuni. Facia de scrierile pedagogice suntu cu totul indiferente. Dar' nu numai femeile nostre nu au nici o atragere catra scrierile pedagogice ci chiaru si barbati. Preotii, cari din pusetiune suntu obligati a se ocupá cu astu felu de scrieri inca suntu cu totul straini facia de ele. Asiá credu, cá aici e superfluu ori ce comentariu.

Deca femeile nostre seu se dicemu si barbati nostri câte pre lângá unu díuariu beletristicu, de moda, politicu, câte pre lângá unu romanu interesantu si- ar' procurá si vre unu opu pedagogicu ast'a credu cá i- ar' servi spre mare folosu natiunei nostre.

Foile nóstre cu lamp'a trebuie se si- caute amicii, numai cá se póta dá semne de vietia. Si ore ce se fia caus'a? O multime de prejudetie si obiectiuni, cari eschidu scrierile pedagogice din familia. Deca am poté sterpi acestu reu din radecina, si prin acea anu cascigá forte multu. Se ne ocupamu mai de aproape cu câte-va din aceste prejudetie si obiectiuni, dora ne va succede a le nimici pre acelea.

Obiectiunea de tote dilele e cá: *n'amu tēmpu se cetescu.* E adeveratu, cá in tēmpulu nostru trebuie se lucramu multu. Câte de tote are de facutu o femeia diligenta in culina, la masin'a de cusutu, lângá léganu, in casa cu copiii, pre afara, prin curte, prin gradina si mai scie D-dieu, cá inca unde. Dar' iubita mama, spune mi sinceru! n'ai tempu in tota diu'a, cá se arunci o privire scurta preste colonele diuareloru cotidiane seu cá se cetesci o carte, a carei contienutu te intereseza? Si tu tata, care alergi, lucrí de demaneti'a pana ser'a, cá se castigi pana de tote dilele pentru tine si famili'a ta, intru adeveru n'ai nici unu minutu tempu

liberu, in care te-ai poté cugetá, cum ar' trebui se-i cresci pre acei'a, cari suntu celea mai scumpe legaturi ale familie, si prin cari poti meritá si fericirea cersca, dar' si chinurile infernului? Ce cugeti tu tata, cá pre cându ti afli tempu (se fia domineca dupa amiedi) cá se discuti intr'o convenire cu prietini tei un'a seu alt'a cestiune economica d. e. cum *se cresci* nesce vitiei, mánzi, cum se ingrasi nesce rimatori, cum *se cultivi* nappii in gradina etc. etc. etc., nu ti ai aflá atát'a tempu, cá se discuti si vre o cestiune referitoria la bun'a crescere a fiului, seu cá se consultezi vre o scriere pedagogica corespundietoria, care ti-ar' sci dá indrumari intr'o privintia seu alt'a. Presupunendu, cá nici mam'a nici tatalu intru adeveru n'au atát'a tempu, cá se cetesca vre o foia pedagogica si asiá se afle unele si altele indrumari cu privire la crescerea filoru loru, cari suntu mai scumpi decâtu tote pretiosele lumei, inca si atunci trebuie se-si afle, se-si faca tempu liberu. Deca si- aduce aminte omulu câte de tote se aducu pre tapetu la o serata, cátu de frumosu sciu vorbí femeile nostre intr'o cestiune seu alt'a, cum te sciu convinge, cum ti- argumenteza, involuntariu eschiamamu, o ce bine, ce folositoriu ar' fi deca o particea mica de tempu s'ar' folosí si pentru crescerea copiiloru discutandu o cestiune seu alt'a seu cetindu vre o scriere pedagogica. Pote n'ar' fi pierdutu nici tempulu acel'a.

A dou'a obiectiune e cá: *n'avemu bani pentru atare foi.* Obiectiunea acést'a numai acolo are locu, unde intru adeveru e seracia. Dar' precum avemu bani pentru o foia la care abonamentulu pre anu e 10 fl. seu si mai multi, potemu sacrificá vre o cáti-va floreni si pentru o scriere pentru o foia buna pedagogica, care de regula se pote prenumerá cu unu pretiu bagatelu. Deca luamu folosulu, celu aducu aceste foi, atunci nu eiertatu se ne uitamu la cei cáti-va floreni nu cu atátu mai vertosu, cá-ci acei cáti-va floreni aducu percente nespusu de mari, aducu cu multu mai mari percente, decâtu luculu si mod'a cu cari vremu se ne fericimu in tempurile de astadi copiii nostri.

Obiectiunile aceste inse nu ne supera asia multu. Dar' vatema anim'a ori carui amicu alu copiiloru cându aude cá: Mi pare bine cá am scapatu de copii, educatiunea si instructiunea, o incredintiezu invetiatoriloru. Invetiatorii tragu salariile, lasa se se necasiesca ei. Pentru ce semi pierdu tempulu cu metodulu educatiunei.

Cuvintele: *se traimu pentru copiii nostri!* in unele familie copiii nu se crescu de parinti, ci de bune, servitori, servitóre. Si deca in urm'a acesteia, in unii copii se descepta nesce aplicari rele, injura seu facu alte lucruri necuvenintiose, ne spariamu, dar' atunci e tardíu. Pentru unii parenti e lucru ostenitoriu cá se se ocupe cu desvoltarea spirituale a micutiloru. E lucru ostenitoriu pentru ei, cá observandu ceva reu se se nesuiesca din tote poterile alu corege. Ba totusi trebuie se recunoscemu cá unii se nesuiescu alegundu-si calea cea mai usiora pentru ei,

pedeps'a corporala. Unii parenti facia de ori ce foia, care se ocupa cu modulu cum se se cultive spiritulu copilului suntu indiferenti.

P. Ungureanu.

(Va urmá).

Puntea lui Traianu preste Dunare.

(Continuare din Nr. 11).

Din acést'a descripiune a localitátiloru, facuta de Dio-Cassiu, se póte culege, cá, déca Traianu nu a redicatu puntea din susu de Orsiov'a, — la ce se opunu cele mai ponderóse motive, — elu a trebuitu se o construésca imediatu din josu de cataractele, cari pórtá numele a *pórtei de fieru*. La tienutulu de pre la *Celei* nu convine acést'a descripiune alui Dio nice de cumu.

Natur'a lucrului aducea cu sine, cá loculu, unde se edificase puntea, trebuia se devina unu punctu insemnatu nu numai cá postu militarü, ci si pentru comunicatiunea generale. Déca mai inainte nu esistase la loculu acel'a unu astu-feliu de punctu insemnatu, trebuia acumu se se faca unulu. Impregiurarea, cá spre scutirea trecerei preste riu se recereau din necesitate capete de poduri, castele si castre intarite cu totulu in apropiere, a pusu base la cetati si comunitati. De ace'a opurile geografice si chartele (mapele), itinerariile si conspectele statistice despre statiunile militare din tempulu domnirii imperatorulu trebuie se ne deé la mâna invietüni si indicatiuni despre loculu, unde s'a edificatu puntea.

De óre-ce e stabilitu (anume din Dio Cassiu), cá Traianu din *Moesi'a superiöra* (Serbi'a de astádi) a deschisu alu doilea resbelu dacicu contr'a lui Decebalu si cá óstea principale preste puntea de pétra a trecut-o contr'a Daciloru, de óre-ce si *ratio belli*, (natur'a, necesitatea lucrului facia cu acestu resbelu) cerea, cá Románii se fia in comunicatiune cu cuceririle, facute in primulu resbelu dacicu, spre a-le poté folosi aceste cá base de operatiune, — de ace'a puntea trebuia se fi fostu edificata intru unu tienutu, care se nu jaca prea de parte de teatrulu bataiei din prim'a espeditiune dacica. De ace'a trebuie se avemu sub ochi tienutulu Dunarei dela gr'a Moravei din Serbi'a (*Margus* la cei vechi) din josu de Semendri'a pâna la Vidinu seu Arzer-Palanc'a (*Bononi'a* si *Ratiari'a* la cei vechi) si se cautamu in opurile vechi geografice si topografice, unde au fostu indicate posturi insemnate militare si trecatórie preste Dunare.

Opurile aceste suntu: a) *Geografi'a lui Claudiu Ptolomeu* de pre la midilocu secului alu doile si asiá nu multu dupa mórtea lui Traianu; b) *Itinerarium Antonini Augusti* (Caracallae) in aretarea locuriloru de pre drumulu midilocu alu Dunarei dela *Viminacio* pâna la *Ratiaria* si c) *Tabula Pentingeriana*, o mapa din diumetatea antáia a secului alu treilea, cunoscuta sub acestu nume.

Combinandu aceste registre de locuri, capatamu pre lini'a acést'a a Dunarei urmatóriele trei posturi momentóse pentru operatiunile de bataia ale lui Traianu: 1. *Viminaciulu*

(Kostolatz si Breninkolatz de astádi cu Ram in apropiare), unde facuse Traianu prim'a punte de nái in resbelulu antáiu dacicu, cu castelele de aperare *Picnus Cuppi*, si *Novae*, si preste Dunare, pre tiermurele stângu, *Lederata* (Uj-Palanka de astádi), de unde ducea unu drumu románu militarü prin Banatulu osticu spre Sarmizegethus'a.

2. *Tanatis* seu *Taliatis* (câte-va mile din susu de pórt'a de fieru la *Lucadniti'a* seu *Calumbin'a*. Traianu facuse aci a dóu'a punte de nái si o aperase prin unu siru de castele. Calea dela Taliatis preste Dunare ducea antáiu pre langa tiermurulu stângu in josu la *Tiern'a*, acolo unde se varsa Cern'a in Dunare si unde se afla acumu Orsiov'a vechia si apoi spre nordu preste „*Ad Mediam*“ (Mehadi'a) in tier'a dacica.

3. Cá a *trei'a positiune principale*, care pentru cercetarea nóstra este cea mai momentósa, apare unu locu, carele la Ptolemeu se numesce *Eteta* (fára indoiéla in locu de *Egeta*), in *Itinerarium Antonini* si in *Tabula Penting. Egeta*, in *Notitia Imperii Aegeta*, cá si *Eget'a* a fostu unu punctu militarü fórte momentuosu apare din mai multe. Ptolemeu, carele aduce cu numele numai cetátile cele mai momentóse, lu- insémna loculu acest'a. Tabul'a Pentingeriana pune la loculu acest'a o trecatória preste Dunare pentru drumulu militarü, carele ducea preste *Drubetis*, *Amutria* si alte statiuni, la riurile *Giu* si *Aluta* si la pasurile *Vulcanu* si *Turnulu rosü*. Locurile *Unam* si *Clenora*, memorate de ace'a-si *Tabula* la *Eget'a*, au fostu fära indoiéla castele spre scutirea acestei trecatórie insemnate. Inca la inceputulu secului alu V, dupa cumu aduce inainte *Notitia Imperii*, stationá acolo o parte din leg. XIII. *Gemina* si din flot'a istriana (dunareana). Déca ar' mai subversá cev'a dubietate despre pusetiunea *Egetei* si a identitateri sale cu loculu, unde construis Traianu puntea de pétra, ace'a trebuie se dispara cu totulu, cetindu notitiile lui Procopiu despre locurile dintre *Tanatas* (i. e. *Tanatis* seu *Taliatis*) si *Aquis* de langa *Dorticum*, unde apriatu dice, cá in regiunea acést'a a edificatu Traianu puntea de pétra preste Dunare.

Dupa-ce a vorbitu despre castelulu *Caput bovis* din josu de *Tanatas* si despre cetatea *Zanes*, numesce castelulu *Pontes*. Elu adauge, cá la loculu acest'a se desface Dunarea in dóue bracia si forméza o insula. Acést'a s'a efectuitu prin imperatulu Traianu, candu voi se estindia domni'a romána si din colo de Dunare. Atunci construi elu la loculu acest'a o punte, cá in ori-ce tempu se póta trece liberu si neimpiedecatu preste fluvü si se se resboiésca cu barbarii de din colo. In tempulu acel'a asiediase elu langa punte si castele pre amendóue ripele; celu de pre rip'a de dincolo portá numele *Theodor'a*, celu de pre partea de cátra Daci'a ripensis (i. e. rip'a drépta) s'a numitu *Pontes*. Castelulu din urma, carele de tempu si prin atacurile inimice ajunse in decadere si s'a derimatu, l'a reedificatu Justinianu si anume sub numele de *Pons*; celu alaltu castelu de pre rip'a de din colo a remasu in ruine.

Din asemenarea lui Procopiu cu Ptolemeu si cu Itinerariulu lui Antoninu se vede, că elu numesce castelulu Pontes, unde cesti din urma au cetatea Eget'a, si că fara indoieála acolo e de a se pune puntea de pétra a lui Traianu.

Numai in privinti'a casteleloru de langa ace'a punte face Procopiu evidenta schimbare. Pre tempulu seu sub tiermurulu dacicu se intielegea celu de a drépt'a, pentru-că *Dacia ripensis* erá numai in partea acést'a; mai inainte inse, candu Románii mai posedeau inca intréga Daci'a cá provincia, erá tiermurulu dacicu celu de a stang'a Dunarei. Castelulu de aperare de pre rip'a stânga Traianu securu nu l'a numitu *Theodor'a*; ci Procopiu din eróre castelulu *Cleavor'a*, de pre rip'a drépta, l'a strapusu pre cea alaita parte si totu asiá intorsu a insemnatu cetatea *Zanes* (recte *Zernes*) pre rip'a sudica in locu de cea nordica. Dupa „Notitia Imperii“ e de a se pune Aegeta in facia cu *Transdiernis* (aprópe de riuletiulu Cernetiu), care inse nu este de a se confundá cu *Tiern'a* din Tabula Pentingeriana dela versarea Cernei in Dunare, unde se afla astádi in apropiare Orsiov'a vechia. Procopiu nu mai cunoscea numirea *Aegeta*, pentru-că cetatea se ruinase de totu dejá in tempulu lui Atil'a, loculu pastrase inse numele *Pontes*. Se pare, că insul'a de acolo, nascuta prin edificarea puntei lui Traianu, impartiea puntea de nái, redicata mai tardiu, in dóue despartieminte, si de ace'a se usitá numirea: *Pontes* in numerulu plurale.

Dupa datele aduse tóte indicatiunile cele mai vechi ducu intru acolo, că puntea de pétra alui Traianu a statu cate-va mile din josu de Orsiov'a de langa pórt'a de fieru, unde se afla, intre spidulu românescu Turnulu Severinu nu departe de Cernetiu si intre comun'a serbéscu Fetislanu, redicala de Turci pre ruinele vechei cetáti Cladov'a, in alvi'a Dunarei o insula de nesipu si considerabile ruine de stêlpi dintru o punte de pétra.

In seculii mai posteriori s'a si pastratu traditiunea generale la poporulu româníc (bizantiu) despre positiunea puntei in tienutulu acél'a.

Si Cuspinianu, Paulu Joviu si altii la inceputulu secululu alu XVI inca sciú despre ace'a, că puntea lui Traianu a statu la Severinu.

Comitele *Marsigli*, carele la inceputulu secululu alu XVIII petrecú multu tempu in Serbi'a si in Români'a mica, cercetá cu destula precisiune localitátele si remasitiile de constructiuni dela Turnulu Severinu si Fetislanu precumu si ruinele stêlpiloru din flaviu, si s'a dechiaratu in modu determinatu intru acolo, că in loculu acést'a a construitu Traianu puntea. La parerea acést'a s'a alaturatu pre deplinu: *d'Anville* si *Griselini*, precumu si *Mannert* si *Engel* in cercetárilu loru despre espeditiunile de bataia a lui Traianu la Dunare.

De si unele voci, precumu ace'a a filologulu *Schwarz* si alui *Sulzer* s'au dechiaratu pentru o alta situatiune a puntei aprópe de gur'a Oltului, la istorici totusi a aflatu aceste pucinu resunetu, cari in secululu XIX mai cu totii

tieneau situatiunea dela Severinu de cea adeverata. Mai apoi, dupa cumu s'a observatu dejá mai susu, voi *Francke* se aduca éra-si la valóre parerea lui *Schwarz*, ér' *Büdingen*, sedusu de o inscriptiune manca, puse puntea câte-va óre din susu de Orsiov'a vechia (asiá dara in apropiare de Taliatis). Contr'a acestei pareri intre alte multe motive vorbesce ace'a impregiurare, că la loculu acél'a nu se afla ruine de stêlpi si că preste totu din caus'a cursulu vehementu alu torentelului acelu locu nu este acomodatatu pentru o punte statatória.

N. Popescu.

(Va urmá).

Padurile suntu unu midilocu pentru inbunatatirea agriculturii.

Asiá credu că voi face unu serviciu, tractându despre paduri, cari suntu asia de folositorie pentru agricultura, in cătu sum convinsu, că sterpirea loru aduce stingerea agriculturii si seraci'a unei tieri.

Plantându localitáti estinse cu paduri, prin acést'a sar' poté scuti si spesele celea mari intrebuintiate la irigatiunile agricole; pentru-că, precum se scie, strabunii nostrii n'au avutu irigatiuni sistemisate, si totusi agricultur'a la ei erá asiá de insemnata, incátu atragea chiaru statele vecine la acestu isvoru de avutia nationale si le facea se fie gelóse de patri'a loru.

Fára inse cá se fiu contrariu introducerei irigatiuniloru agricole, cari altu-cum suntu o mare benefacere pentru agricultura, in tempurile secetóse cu deosebire, cu tóte acestea dicu, nemicu nu me opresce de a spune susu si tare, midilocene cari facu cá agricultur'a se fie mai buna, si cari costa cu multu mai pucinu decâtu ar' costá introducerea irigatiuniloru. Irigatiuni agricole mai pucinu costisitorie cá padurile nu suntu, din cauza că ele suntu midilocitoriele ploiloru, neuei si a róuei, pentru-că e sciutu că radecinile arboriloru suntu afundate in pamentu si cá atari sugu ap'a infiltrata in elu; precându trunchiurile dimpreuna cu ramurile si foile loru, se redica libere in aeru, si pre suprafaci'a loru se evaporéza apa, carea apoi prin poterea de tensiune se imprascie in atmosfera. Evaporatiunea acést'a se nasce prin afinitatea ce esista intre sucurile radecineloru si licuidele pamentului, precum si din caus'a presiunii atmosferice, pentru-că evaporatiunea reunita cu pressiunea atmosferica áau nascere la efectulu unei pompre.

Liebig unu celebru chimistu germanu a constatatatu prin esperintiele sale că o planta póte face cá se tréca dintr'unu vasu plinu cu apa in aeru 625 grame, de vreme ce in acél'asi timpu unu vasu, carele nu contineea planta, n'a pierdutu decâtu numai 125 grame. In casulu primu, suprafaci'a apei si cu foile plântei, au pierdutu impreuna 750 grame de vapori de apa, cari s'au respanditu in atmosfera. Deci ar' urmá dara, că pre fie care dí se evaporédia forte multi vapori de apa, din padurile celea mari si estinse. Acei abori de apa inse luandu in trécatu un'a cantitate

óre-care din caldur'a arborilor, de lipsa pentru-cá se se indeplinésca actulu evoporatiunei, nasce atunci unu feliu de recéla, din care cauza se nascu venturile seu curentii de aeru, acaroru punctu de plecarea e dilatatiunea seu rarefactiunea aerului atmosfericu, incarcatu de umediála si electricitate. Vedi bine cá acei arbori atunci incepu se se condensese, luându cu modulu acest'a una forma sferica micutia numita si stare vesiculara. Starea ast'a vesiculara a vaporiloru de apa din atmosfera se numesce in genere negura seu cétia, carea prin condensarea in regiunile celea mai reci, forméza norii. Atunci acesti vapori de apa vesiculari mai condensanduse inca o data sub influinti'a scaderei mari de temperatura se prefacu indata formându plóia. Dar' chiar' si in lips'a de plóia pre tempurile secetóse padurile absorbu umiditatea si si negurile din atmosfera, cá astu-feliu la rendulu loru se le evaporedie si se le prefaca éراسi in nori si in róua. Proprietatea ast'a a paduriloru, provine de acolo cá aerulu din vecinatatea loru are facultatea de a absórbe aborii din atmosfera déca nu e salutara pana la punctulu saturatiunei sale, chiaru din interiorulu animaleloru — bine intielesu cá prin ajutoriulu respiratiunei — pentru acea cându domnesce o mare seceta totu-de-a-una semtinu unu feliu de zadufú si cá fundulu gurei ni s'a uscatu.

Uscarea gurei pre tempulu secetosu, precum chiar' si a pielii, indata dispare introducandu in economia ap'a sustrasa de aerulu atmosfericu uscatu de totu. De exemplu: tréca cine-va prin locuri impadurite, dupa apusula sórelui, si numai decátu va semtfi aci caldura, aci recóre; firesce cá acestea sensatiuni provinu din cei doi curenti ce se forméza; unulu din ele e mai rece resultandu din evaporarea fórté abundanta a paduriloru acelor'a, éra altulu mai caldu ce provine din iradiarea caldurei planteloru asiediate in campii unde preste di e cu multu mai caldu decátu in padure si unde caldur'a radiata n'are unde se spriginí ei trebue se se respandésca in atmosfera recindu cu nivelulu acest'a supra-faci'a plánteloru din câmpii.

Prin adierea acestoru doi curenti de aeru, se amesteca si se schimba partile reci si calde ale aerului din paduri si din câmpii si astu-feliu umiditatea solului se equilibréza, carea si-a iradiatu in acelasu tempu si o parte din caldur'a s'a producandu-se o scadere de temperatura preste nopte, atunci aborii de apa emisi de foile arboriloru din paduri, in demanetile senine se lasa in josu pre campii si astu-feliu forméza rou'a cea bogata si binefacatoria, carea apoi hrânesce agricultur'a cea pofitatoria de unediála impléndu de bucuria anim'a cultivatoriului de pamentu. Noi scimu cu totii, cá pre lângá paduri, in spatele aleelor, seu cu alte cuvinte acolo unde aerulu atmosfericu se afla nemisícatu se forméza rou'a cea mai abundanta, carea sub umbr'a arboriloru se sventa mai anevoie decátu in locuri libere pre unde radiele solare strabatu mai cu mare inlesnire si si evaporatiunea de roua se face mai iute. Ventulu austrului inse ori cátu de uscatu ar' fi elu trebue se se incarce totu

deamna de umediála bine intielesu cându va trece prin paduri. In ori si ce tempu trecandu ventulu prin paduri, elu necontentitu e impinsu in susu de dinsele, prin frangerea puterei curentului care lu solícita, cu chipulu acest'a, elu impedeaca uscarea pamentului din vecinatate.

Inse ori si cine pote se-si face un'a roua la sine acasa cându i- va fi cu placere; n'are decátu se acopere una planta dintr'unu olu, cu unu pocalu de sticla alba si stersu bine de umediála, care pocalu lasandulu se sté cam dela 12—15 ore, atunci se va observá pre paretii interni ai pocalului una roua destulu de abundanta deca plant'a nu va fi uscata prea tare, va se dica cându pamentulu ei va fi umedu. Totu padurile suntu si regulatorii climei unei tieri actionendu in unu modu favorabilu asupr'a arboriloru si dá agriculturii una temperatura mai multu seu mui pucinu constanta, din cauza; cá padurile au una proprietate binefacatoria facia de plantele agricole de a mai fi constante in temperatur'a loru. Din caus'a acést'a, padurile au mai multa caldura iern'a decátu vér'a seu cá localitatile lipsite de paduri. Acést'a temperatura constanta provine din caus'a aerului atmosfericu care se afla in paduri si care prin venturi se comunica si aerului din vecinatatea loru. Aerulu fiendu conducatoriu reu de caldura, face cá cea mai mare parte din caldur'a radianta a solului paduriloru, se remana in paduri, totu acestu aeru inse impedeaca si radiele de a tramite caldura arboriloru si cu chipulu acest'a temperatur'a de vera a paduriloru nu se schimba asia tare cá temperatur'a cea variabila a campiiiloru.

Pentru acea si padurile cá regulatori climatici, facu cá se avemu ierni si veri mai stemperate cari suntu de forte mare trebuintia pentru agricultur'a ori si carei tieri, deore-ce fora paduri clin'a unei tieri se schimba cu totul.

Pentru a aprobá acést'a constantia in temperatur'a paduriloru, n'avemu decátu se facemu o preumblare ver'a si alt'a iern'a, prin o padure ore-care si atunci ne vomu convinge cá in sinulu padurei e mai caldu iern'a si mai recore ver'a, decátu afora in aerulu liberu alu campiiiloru. Prin acést'a constantia de temperatura, se esplica pentru-ce néu'a din padure se topesce mai cu anevoie cá cea de pre câmpia libera. Cându néu'a din paduri se topesce, atunci cea mai mare parte din apa strabate in pamentu, deca n'are in sinulu seu vre-unu stratu argilosu si impermiabilu, de unde ea se scurge spre adaparea isvoreloru si a riuriloru precându cea de pre câmpia topinduse curundu se scurge numai pre suprafaci'a pamentului strecuranduse numai o mica parte din ea spre alu adapá. Eca cuventulu pentru care padurile suntu considerate cá midíloce de inbunatatire a agriculturii; asia dara luanduse celea mai susu dise in consideratiune suntemu ore-si cum indetorati, cá padurile se se estinda si menageza, éra nicedecum se se sterpésca, dupa cum am observatu in multe localitati ale tierii noastre, am observatu dicu cá padurile se espleteza, pare-cá in adinsu au se se sterpesca. Ar' fi de doritu cá deca nu se mai estindu, celu pucinu se se tiena in una stare

mai buna asiá in câtu privitoriulu vediendu-le se póta dice, cá padurea respectiva intru adeveru este esplotata de agentu forestieru, si nu de nesce nepreceptori de lucru... inse acést'a nu se prea observa pre la noi si cu dorere trebuie se spunu, cá economii nostrii nu numai cá nu observa regulele taierei de regeneratiune, ma inca ce e mai multu nu sciu cum ar' poté scote tulpinele dinpreuna cu totalulu radeciniiloru, apoi intru adeveru cá asia esplotandu padurile nu e de a ne mirá deca clim'a nostra s'a schimbatu cu totulu.

Ar' fi fórté bine cându in esplotarea paduriloru s'ar' observá baremu unele din regulele prescrise de silvicultura, carea la noi in tiera e destulu de inaintata. Neobservanduse celea prescrise de silvicultura in esplotarea paduriloru nu are se treca multu tempu, cându secet'a aieva va domní preste câmpiile nostre si cându prin urmare agricultur'a va suferi din ce in ce mai multu.

Baremu déca in agricultur'a nóstra nu se observa o metoda sistemisata celu pucinu cea ce natur'a ni-a datu cá midilocu de inunatatire, pentru ea, se nu distrugemu fora nece una socotintia.

N. Marculetiu,

preotu in Cergáulu mare.

Cunoscintie din istoria educatiunei si a instructiunei.

§. 17. Platone.

(Continuare din Nr. 5).

Celu mai mare discipulu alui Socrate a fostu Platone. S'a nascutu¹⁾ la a. 429 a. Ch. in Aten'a. De origine a fostu din o familia nobila. Dupa tata a fostu inruditu cu Codru, dupa mama cu Solonu. Numele originalu i-a fostu Aristocle, s'a numitu Platone, seau pentru-cá avea pieptu si frunte lata, seau pentru cuventulu grosu a graiului. Densulu a avutu o educatiune buna. Urmandu datinei de atunci a juniloru din familie nobile s'a ocupatu si cu poesi'a dramatica. In etate de 20 de ani veni in cunoscintia cu Socrate si nu se despartí de elu pâna la mórtea aceluia, carea urmá dupa nóue ani dela prim'a cunoscintia. In procesulu lui Socrate s'a oferitu a solví o mulcta banale pentru elu. Dejudecarea invetiatoriului seu Pa alteratu atátu de tare, câtu s'a bolnavitu. De aici se datéza ur'a lui cea mare contr'a democratismului.

Dupa mórtea lui Socrate se dusera mai antaiu la filosofulu Euclidu in Megar'a, dupa aceea la matematiculu Teodoru in Cyrene. De aici merse in Egiptu si apoi in

¹⁾ Impregiurarea cá s'a nascutu chiaru in diu'a, in care se serbá in acelu annu diu'a nascerei lui Apollo, se pareca a indigitá, cá densulu e nascutu se fia fiulu luminei lumei. Traditiunea dice, cá Socrate a visatu o lebeda, care de pre altariulu dieului Eros (Amor) sborá in sinulu seu si de aici se redicá cantandu spre ceriu. Candu enarâ visulu acést'a intrâ tatalu lui Platone cu elu de mana si rogá pre Socrate se-lu priméseca de discipulu. Acést'a aflá lebed'a din visu in persón'a lui Platone. Se mai dice, cá albinele i-au dusu miere pre buze. Lübker l. c. p. 905.

Sicili'a si Itali'a de diosu la Archit'a, capulu de atunci a Pitagoreiloru dela care primí instructiune parte gratuitu, parte pentru plata.

Reintocandu-se in patria a inceputu a invetiá in asiá numitulu bereu alui Akademos²⁾. In apropiarea gradinei se aflá cas'a sa. Mai tardiu devení gradin'a proprietatea scólei. Acést'a se numí de aici in ainte academiá éra discipulii se numira academici, care numire a trecutu la posteritate si se pastréza pâna in diu'a de astádi.

Prelegerile sale au fostu publice si gratuite, le-au cercetatu ómeni de tóta clasa si din strainetate.

Metodulu de propunere a fostu dialogicu:

Cu ómeni incrediuti si discipuli mai inaintati se discutau la picnic³⁾ cele mai profunde cestiuni filosofice, cari nu erau potrivite pentru propuneri publice. De dóue ori a intreruptu propunerile mergundu la Siracus'a in Sicili'a. De dóue ori a fostu sedusu de amici se cerceteze si se remana la curtea tiranului Dionisiu pentru-cá acestia sperau, cá densulu va avé influintia binefacatória asupr'a fiului lui Dionisiu. Acést'a a pretiuitu multu pre Platone, éra densulu a speratu cum-cá prin Dionisiu si- va realisá ideile sale politice. In fapta inse nu s'a realisatu neci un'a neci alt'a, si Platone de dóue ori desamagitu s'a reintorsu in patri'a sa si a respinsu invitarea Cyreneiloru si a Arcadiloru de a le dá constitutiune.

Platone a ajunsu etatea de 82 de ani si a moritu repentinu cu ocaziunea unui ospetiu (348). Elu a fostu celu de antaiu, care a tractatu pedagogi'a cá unu obiectu de supusu cercetariloru scientifice, considerandu-o cá o parte a scientiei de statu, éra cultivarea poporului privindu-o cá o parte a politicei de statu.

Ideile lui despre statu au fostu cev'a propriu.

In cartea despre legi dinsulu inchipuesce unu statu republicanu de modelu cu trei clase de cetatieni: a guvernantiloru, aparatoriloru si a poporului, in care statu se fie comunismu de averi si prunci pentru de a sterpi tóte nisuintiele particulari. Guvernantií se fie toti filosofi. Acestu statu se póte infintiá numai atunci, candu voru fi ajunsu ómenii maturitatea morala necesaria.

Midilócele pentru ajungerea scopului le afla Platone in religiune si educatiune. Prin cea de antaia se sustiene in omu consciintia cum-cá elu se tiene de unu ordinu mai inaltu de cumu este lumea sensuala, prin o educatiune buna se facu de prisosu multele dispusetiuni morali si disciplinari. O generatiune bine educata afla ce e bine de sine, un'a reu educata nu observa neci dispusetiunile intiepte ale lui Solonu neci cele aspre alui Dragone.

²⁾ Dupa mitologi'a acést'a a fostu unu erou ateniianu, caruia éra consacratu unu locu in nordu-ostulu Atenei. Mai tardiu s'a redicatu aici unu gimnasiu. Hiparchu a incungiuratu loculu cu muru. In launtru se aflau promenade si locuri de gimnastica, unu altariu a museloru etc.

³⁾ Picniculu este unu ospetiu modestu, la care toti participantii au asemenea parte.

Dupa parerile lui sunt eterne materi'a si Domnedieu. In materia jace aplicarea continua spre disordine si reu. Domnedieu a creatu lumea intru catu a ordinato din materi'a esistenta. Sufletele ómeniloru sunt memoritórie, create de Domnedieu din o parte a sa si se împreuna cu trupurile numai spre pedepsa. De aici vine natur'a omului de a se clatiná între bine si reu, si numai virtutea, adeca invingerea asupr'a reului lu- póte redicá éra in stare fericita, la din contra decede la natur'a animalica.

Din ide'a despre statu emanéza si principiile sale de educatiune si pretinde cá educatiunea se fia exclusiva in man'a statului. Pedagogi'a lui se estinde si asupr'a tempului inainte de nascerea omului, pentru ace'a prescrie anumite reguli despre casatoria, despre etatea, sanetatea, caracterulu si referintiele materiali a le casatorindiloru.

Educatiunea propria se incepe in cei de antaiu ani a prunciei si duréza pâna la incheierea etatiei de june, dupa care urméza educatiunea pentru chiamare.

Pentru pruncii nou nascuti pretinde Platone se fie dusi in aeru liberu, cá sè se intarésca, tractarea loru se nisuéscá a i- tiené in bunu umoru, din care cauza pune mare pretiu pre alegerea nimerita a crescatórieloru. In specie cere, cá micutii sè se dedée a intrebuintiá ambe mânilu intru o forma.

M. Popu, profesoru.

(Va urmá).

Amicii economului.

a) Paserile.

(Continuare din Nr. 11).

Suntu multe paseri, cari se nutrescu si cu seméntiuri, de unde facu daune in cereale si in póme; dar' nu trebue se uitamu, cum-cá ele numai in unele tempuri nu suntu folositórie, si se ne aducemu aminte si de acea cum-cá ele nimicescu si multe seméntiuri de buruiana, ma unele dintre ele pre tempulu, cându si- crescu puii veneza exclusivu numai dupa insecte, prin urmare neei aceste paseri nu trebue condamnate. Intre acestea paseri suntu de a se numerá:

Ciocárlia (Alauda), carea ascinde la inaltine, cánta cántece de lauda si anuncia sosirea primaverii. Ea inca mânca seméntiuri pre tempulu seménatalui, dar' numai de celea ne acoperite; de alte ori inse se nutrescu cu seméntiuri de buruiane, cari suntu stricatióse in economia, er' puii si- nutrescu numai cu buruiane nefolositorie.

Presur'a (Emberiza) diupreuna cu tote variatiunile sale, si- intinde activitatea sa benecuentata asupra fenatieloru, agriloru, gradiniloru si paduriloru. Primaver'a de tempuriu se nutrescu cu insecte, mai târdiu si- crescu puii cu larve, er' in cel'altu tempu alu anului nimicescu multe seméntiuri de buruiane nefolositorie.

Stiglitia (Fringilla carduelis) merita crutiare, aperare si numai pentru cánteculu seu celu placutu; cu atátu mai vertosu, cându vomu luá in considerare, cá ea nimicescu multi gândaci, peduchi de frundie, larve, apoi forte multa seméntia de brusturi, scaiu, scaiete si de alte buruiane.

Vrabi'a, ce e dreptu, descepta grigi'a agricultorului si gradinariului, in cátu li- visiteza cerealele si pómele, cu scopu cá se-si îndestulésca pol'ca, voracitatea s'a, dar' midilocele inventate de economi contra acestoru visite neasceptate, suntu suficienți spre a incungirá daun'a mai mare, ce li- ar' pote-o causá. Grigi'a economului pote dar' micsiorá daun'a, ce o ar' face vrabi'a in cereale. Si deca vomu considerá, cá ea este unu persecutoru poteriicu a gândaciloru, cá puii si- i nutrescu cu insecte si omide, din cari nimicescu unu numeru imensu, dupa acea preste anu scote pu de cáte 2—3 ori, — potemu dice, cá si vrabi'a merita aperare, sean celu puicu crutiare, din partea economului. In acést'a afirmare ne spriginescu esemplulu mai multoru state, in cari dupa ce s'au nimicitu tote vrabiele, au avutu locu daune enorme, fiindu-cá omidele au consumatu totu rodulu de pre agrii si din gradini. Scimu cu totii ce s'a intemlatu in Angli'a, dupa estirparea vrabiiloru; astadi anglesulu, ori unde ocupa teritoriu inpatrieza si acimatizeza vrabi'a.

Dintre paserile báltóse inca suntu fore multe, cari se potu dice folositorie, fiindu-cá stêrpescu multe insecte, larve si viermi. Atari suntu *Cristeiu* (*Crex pratensis*), *snefi* seuu becatiele, dar' si mai folositoriu, decátu aceste este *libitiulu* (*Vanellus cristatus*), acést'a se nutrescu exclusivu cu insecte, viermi si melci, asupra caror'a veneza cu una diligintia neobosita, incependu primaver'a de tempuriu si pana tomn'a, din care cauza elu este una adeverata binecuentare pentru rituri. Numerulu libitiloru scade, cea ce provine de acolo cá ouele loru fiindu forte gustuose, suntu cautate si transportate in comerciu. Ar' fi de doritu, cá acést'a pasere se fia crutiata si impucinarea oualoru ei se fia restrinsa prin lege.

Paserile rapitorie, precum se vede din numirea loru, traiescu cu prada viua, deunde apoi se intielege de sine, cá nimicescu si din paserélele folositorie; dar' suntu între ele multe, cari stêrpescu unu numeru si mai mare de insecte si sioreci si prin acést'a si- castiga meritulu de a fi protectionate si crutiare. Intre acestea paseri folositorie, cu dreptu cuventu potemu insirá: *Vinderelulu* (*Falco tinunculus*), *Siorecariulu* (*Buteo vulgaris*) si *buhele*.

Vinderelulu pote cá uneori se aiepta si dupa paseréle dar' e cu multu mai nedestru, decátu cá se pota prinde astu-feliu de prada. Elu se nutrescu cu sioreci, gândaci, fluturi, cosasi etc., in cari face mari devastari.

Siorecariulu, precum areta si numele, tiene venatoria insemnata asupra sioreciloru; dupa marturisirea naturalistiloru unu individu nimicescu pâna la 6000 de sioreci. Acumu, deca acestu numeru ar' fi chiar' esageratu, totusi nu-i potemu denegá meritulu ce-lu are intru nimicirea sioreciloru.

Tote *buhel*, cu exceptiunea celei numite boulu de nópte (*Strix bubo v. maximus*), se potu insirá între paserile celea mai folositorie. Ele nopte ambla dupa prada, carea nu o potu pierde, de ore-ce au una vedere agera, audiu ascutitu si unu sboru linu, fora de sgomotu. Natrementulu loru costa mai cu sema din sioreci, clotiani, gândaci si fluturi de nopte. Ele tienu venatoria asupra acestor'a nu numai prin podurile locuintieloru, a grajduriloru si in ale altoru edificie, dar' si pre rituri, fenatie si pasiuni, prin gradini si paduri. Buhele prin nimicirea aceloru anualcule stricatióse devinu forte folositorie in economia, pentru acea merita se incoteze persecutiunea ce se face in contra loru. E dar' unu faptu rusinatoriu pentru omu cându prinde buhele si le tintuescu pre porti sean aiurea. (Va urmá).